

**«МОВА НЕНАВИСТІ»
ЯК ЛІНГВІСТИЧНИЙ МАРКЕР
«ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ»**

Галина Прищеп

аспірант,

Національна академія Служби безпеки України,
вул. М. Максимовича, 22, Київ, Україна, 03022
prishchepagalina10@gmail.com

АНОТАЦІЯ

У статті розглядаються проблеми лінгвопсихологічного впливу нових медіа на свідомість аудиторії за допомогою зміни суті інформації та мови її передачі, робиться спроба пояснення поняття гібридної війни з точки зору функціонування у мовній системі, вивчення причин виникнення та специфічних особливостей використання в нових медіа «мови ненависті» у контексті українсько-російського конфлікту й дискримінації тимчасово переміщених осіб, пояснення «мови ненависті» як технології ведення гібридної війни. Зазначається, що на тлі військового конфлікту на Сході України гібридна війна набуває ознак консцієнтальності й дифузності. «Мова ненависті» у свою чергу спрямована саме на заміну базових фрагментів національних картин світу представників громадськості на концептуальні структури країни-агресора.

З окупацією Криму та початком війни на Донбасі у формулювання поняття та розкритті сутності явища hate speech відбулися важливі дискурсивні зміни. Події 2014 року змінили психолінгвістичну та лінгвокультурну парадигму «мови ненависті». Це позначилося й на темах матеріалів у засобах масової інформації, й на змісті та способах використання ворожих висловів, провокацій тощо. «Мова ненависті» стала однією з технологій та лінгвістичним маркером так званої «гібридної війни», коли образ опонента позбавляється людських рис та наділяється абсолютно не властивою людині поведінкою, руйнуються способи ідентифікації особистості по відношенню до соціальної групи, які приводять до зміни самоідентифікації. Створюється уявлення про моральну неповноцінність, кримінальність та негативний вплив на суспільство, формуються певні лінгвокультурні, когнітивно-прагматичні установки, спрямовані на очорнення культури та ідеалів учасника протилежного боку конфлікту.

Ключові слова: гібридна війна, мова ненависті, переселенці, нові медіа, свідомість, емоції, комунікація.

Для цитати:

Прищепя Г. «Мова ненависті» як лінгвістичний маркер «гібридної війни». *Психолінгвістика. Психолінгвістика. Psycholinguistics*. 2017. Вип. 22 (2). С. 98–112.

Вступ

Комунікація, заснована на дискримінації та упередженості як засіб маніпуляції свідомістю та поведінкою аудиторій щільно увійшла в життя українського суспільства з початком російської агресії в Криму та Донбасі. ЗМІ використовують різні технології впливу, зокрема мілітаристську пропаганду, створення симулякрів, викривлення інформації і так звану «мову ненависті» як складову «гібридної» війни, зокрема консцієнтальних операцій.

Науковці всього світу все частіше звертають увагу на дану проблему й намагаються пояснити ті чи інші події та явища комплексно й у контексті українсько-російської війни. На сьогодні дослідженням «мови ненависті» на тлі гібридної війни займаються фахівці Національного інституту стратегічних досліджень, Інституту журналістики Київського національного університету ім. Т. Шевченка та Академії української преси, Центру медіареформ, Інституту масової інформації, проекту «Без кордонів», Школи журналістики Українського католицького університету тощо. Явище «hate speech» вивчають як психолого-педагогічну, комунікативно-лінгвістичну, медійну проблему О. Гладилін, В. Литвин, Г. Почепцов, С. Оснач, О. Черних, М. Гречихін, А. Денисова, О. Яворська, Н. Муравйова, Е. Панарін, І. Дзялошинський, А. Верховський, І. Федорович, Д. Дубровський, Т. Ісакова, В. Савончак, А. Євстаф'єва, А. Вебер тощо. І усі вони підкреслюють вплив висловлювань з ознаками ворожнечі й ненависті на свідомість та світосприйняття людини окремо й суспільства в цілому.

Метою статті є спроба пояснення поняття гібридної війни з точки зору функціонування поняття у мовній системі, вивчення причин виникнення та специфічних особливостей використання в нових медіа «мови ненависті» у контексті українсько-російського конфлікту й дискримінації тимчасово переміщених осіб, пояснення «мови ненависті» як технології ведення гібридної війни.

Методи дослідження

Аналіз текстів і повідомлень нових медіа щодо висвітлення військового конфлікту на Сході України, вивчення еволюції понять *гібридна війна* та *мова ненависті*, узагальнення результатів.

Результати дослідження

Гібридна війна (англ. *hybrid warfare*) – ворожі дії, при яких сторона-нападник не здійснює класичне військове вторгнення, а подавляє свого опонента, використовуючи поєднання скритих операцій, диверсій, кібервійни. Агресор здійснює стратегічну координацію вказаних дій, зберігаючи при цьому можливість правдоподібного заперечення своєї залученості в конфлікт (Вікіпедія. Вільна енциклопедія).

Гібридна війна – не новий, але надзвичайно актуальний вид війни, яка ведеться не стільки зброєю, скільки силами політичної пропаганди, терору, дезінформації, економічного тиску на противника. Слово «гібридна» означає в даному контексті використання одразу кількох важелів тиску на противника, серед яких бойові дії складають досить незначну частину.

Військові, а за ними й науковці не дарма почали називати такий спосіб ведення війни саме *гібридним*.

Гібридний прикметник до *гібрид*. Тлумачні словники подають це поняття в основному як *виведений за допомогою гібридизації. В результаті схрещування двох не зовсім подібних батьківських форм. Розмовне – помісь* (Білодід, 1970-1980: 63).

Тлумачний словник Д. Ушакова наводить наступне визначення: *язык, происходящий от скрещения языков разных типов (линг.)* (Ушаков, 1935–1940).

У тлумачному словнику Т. Єфремової, а також у Великому енциклопедичному словнику знаходимо інше поняття як *те, що поєднує ознаки різних предметів та явищ* (Єфремова, 2000).

Війна на Сході України, а також сучасні військові конфлікти по всьому світі ведуться з використанням різноманітних, непокінуваних один з одним і навіть неочікуваних у контексті класичної війни технологій і методів. Відкриті бойові дії та диверсійна діяльність під прикриттям незаконних збройних формувань поєднуються з веденням інформаційних операцій, створенням дезінформації та симулякрів, використанням сугестивних засобів, створенням механізмів економічного, енергетичного, гуманітарного та політичного тиску. Усі ці технології та засоби об'єднуються в мережеві вузли й породжують невизначеність, при якій жертві агресії досить важко визначити, хто насправді ворог.

Крім того, війна такого роду включає також і різноманітні техніки викривлення інформації. Втім, у сучасних умовах збройного конфлікту на Донбасі, мабуть, доцільніше буде говорити про війну не стільки інформації, скільки понять та смислів. Гібридна війна набуває ознак конспіраційності й дифузності. Люди реагують не просто на факти, а на актуалізацію певних фрагментів концептуальних картин світу. «Мова ненависті», як технологія ведення гібридної війни та така собі м'яка сила, спрямована саме на заміну базових фрагментів національних картин світу представників громадськості на концептуальні структури країни-агресора.

Зауважимо, що протягом багатьох десятиліть існування поняття «мови ненависті» (англ. *hate speech*) науковці й дослідники так і не дійшли згоди й єдиного визначення цього терміну. Україномовна версія Вільної енциклопедії «Вікіпедія» визначає поняття «мови ворожнечі» (англ. *hate speech* – букв. «мова ненависті») як систематичне застосування промов, які спрямовані на проявлення агресії направленої на людину або групу осіб за ознакою раси, релігії, статі або сексуальної орієнтації. Більшість лінгвістів віддають перевагу сам цьому формулюванню.

Комітет міністрів Ради Європи № 97(20)59 визначає «мову ворожнечі» як усі форми самовираження, що включають поширення, підбурення, сприяння або виправдання расової ненависті, ксенофобії, антисемітизму чи інших видів ненависті на ґрунті нетерпимості, у тому числі: нетерпимість висловів у формі

радикального націоналізму та етноцентризму, дискримінації та ворожості щодо меншин, мігрантів і людей з числа іммігрантів.

І. Дзялошинський визначає поняття «мова ненависті» як усю сукупність текстів (а також заголовків, фотографій, інших елементів) ЗМІ, які прямо чи опосередковано сприяють збудженню національної чи релігійної ворожнечі або хоча б неприязні (Дзялошинський, 2007).

Отже, поняття *hate speech* має приблизно однакове тлумачення як в документах міжнародних інституцій, так і в працях лінгвістів, де визначаються такі спільні значеннєві компоненти: «підбурення», «сприяння та виправдання ненависті» та «дискримінація щодо окремих осіб чи певних соціальних груп (меншин), згадка яких у ЗМІ відбувається з урахуванням їх соціального положення, популярності, рівня доходів чи національності». Результатом використання *hate speech* є формування стереотипного сприйняття та конструювання моделей соціальної нерівності.

Явище «мови ненависті» має певну лінгвокультурну історію. Так, уперше в країнах пострадянського простору про нього заговорили у 2006–2007 роках, посилаючись на книгу В. Клемперера «Мова Третього рейху. Записна книжка філолога». Явище *hate speech* пов'язували в основному з проявами расизму й ксенофобії. Але важливі дискурсивні зміни відбулися саме з окупацією Криму та початком війни на Донбасі. Події 2014 року змінили психолінгвістичну та лінгвокультурну парадигму «мови ненависті». Це позначилося й на темах матеріалів у засобах масової інформації, й на змісті та способах використання ворожих висловів, провокацій тощо. «Мова ненависті» стала однією з технологій та лінгвістичним маркером так званої «гібридної війни», коли образ опонента позбавляється людських рис та наділяється абсолютно не властивою людині поведінкою, руйнуються способи ідентифікації особистості по відношенню до соціальної групи, які приводять до зміни самоідентифікації. Створюється уявлення про моральну неповноцінність, кримінальність та негативний вплив на суспільство, формуються певні лінгвокультурні, когнітивно-прагматичні установки, спрямовані на очорнення культури та ідеалів учасника протилежного боку конфлікту. Одним з яскравих

прикладів такої тенденції є «Лист харків'янки – Лії Ахеджаковій», у якому російська акторка, відома своєю опозиційною позицією до російської влади та підтримкою України, була піддана відвертим образам та критиці її творчих здібностей та людських якостей (<http://ru-an.info/новости/письмо-харьковчанки-лие-ахеджаковой/>): «И после всего этого ужаса продолжительностью в целое столетие – вы, как последняя сволочь, призываете российский народ к новой смуте, новой революции?! Или вам, как человеку, по сути, нерусскому, насрать и на русских людей, и на тот кошмар, который вы и вам подобные праздные болтуны могут спровоцировать?», «... я обращаюсь к вам в рамках лексики и стиля все тех же белоудавочных «хомячков» из Инета: Лия Ахеджакова, вы, дура старая, совсем из ума выжили?», «вы страшная, как пять Крамаровых», «...вы гадите России, вы, уже старуха практически, с заросшими паутиной мозгами, которой давно пора подумать о Боге, – вы свинячите в этой стране, СВИНЯЧИТЕ АКТИВНО, с какой-то мартышечьей упёртостью, мельтеша своей мышинной мордочкой в Инете, пискляво вереща на сцене: «Выходи, подлый трус!» и старательно подтягивая недоноскам вроде Немцова и Чириковой, пытающимся расшатать и развалить страну».

За результатами моніторингу українських медіа «Центру контент-аналізу», що був проведений у серпні 2015 року реальний рівень використання «мови ненависті» українськими медіа склав 1,7% від загальної кількості повідомлень на тему Донбасу, Росії та Криму. За допомогою системи моніторингу ЗМІ «Медіатека» експерти здійснили контент-аналіз 940 828 повідомлень українських ЗМІ. Найбільш вживаними виявилися слова «ватник», «москаль», «рашист», «мордор», «колорад», «рашка», «кацап» тощо (<https://izbirkom.org.ua/news/zashchita-grazhdanskikh-prav-12/2017/movu-vorozhnechi-mistiat-ponad-20-materialiv-zmi-nepidkontrolnogo-donbasu-doslidzhennia/>).

«Донецький інститут інформації» представив свої результати моніторингу медіа по обидва боки лінії розмежування, проведеного у березні – квітні 2017 року. 20% усієї інформації, яка подається у ЗМІ на тимчасово окупованій території Донецької області містить мову з ознаками ворожнечі (*окупанти, хунта*,

укрофашисти, бандерівці, п'ята колона, Гейропа, вишивата, кати, вбивці російськомовних тощо), формуючи з української держави в цілому та окремих її представників образ ворога. «Мова ненависті» закріплюється і в символічній системі російської пропаганди (смажені снігурі, розіп'яті хлопчики, кров немовлят тощо).

У ЗМІ та соціальних мережах на контрольованій Україною території тієї ж Донецької області, за даними ГО «Донецького інституту інформації» лексика ворожнечі склала 2% – переважно у цитатах речників та бійців АТО (*терористи, окупанти, ватники, сепари, кремлівські маріонетки, рашисти, мордор, Лугандон, колорад, московіт, мавпи*).

Таким чином, по обидва боки лінії розмежування у ЗМІ створюється такий контекст повідомлень, де відбувається поділ світу й реальності на опозиції (*день – ніч, білий – чорний, друг – ворог, свої – чужі*), створюються образи й сприйняття опонента як *незрозумілого – іншого – чужого – нерівного – ворога*. Саме в таких контекстах, на тлі військового конфлікту, певні слова й вислови (*ватник, колорад, мавпи*), які від самого початку не були образливими й всередині певних соціальних груп можуть сприйматися як нейтральні, набувають ознак зневажливого змісту, ворожої риторики, спрямованої на приниження опонента, провокують цілеспрямовану емоційну реакцію та неприязнь. В цілому змінюються не лише значення слів, а принципи їхнього застосування.

В опозиційному контексті *свій-чужий* із значенням ворожості та негативною конотацією використовуються й етнофолізми (*москаль, московіт, бандерівець*). У певних випадках як етнофолізми використовуються нейтральні лексеми (наприклад, *східняк, хохол*), які набувають негативної конотації.

Отже, «мова ненависті» завжди з'являється в процесі певних конфліктів, незручностей та агресії, запускає механізми створення інших смислів і породжує образи на ґрунті виокремлення груп міноритаріїв, меншин. Ворожа риторика може існувати тільки всередині певних соціальних груп і провокує появу нових груп *інших – ворогів*.

Так на тлі військових подій на Сході України проявам дискримінації на дискурсивному рівні, зокрема й за допомогою використання «мови ненависті» з боку суспільства та засобів масової інформації було піддано таку соціальну групу як тимчасово переміщені особи. Наративи традиційних та нових медіа певний час наповнювалися відверто образливими судженнями та висновками, формуючи негативний образ «біженця зі Сходу», який не є гідним рівного ставлення. Часто стереотипне мислення самих журналістів або офіційних осіб, які цитуються, сприяє зображенню тимчасово переміщених осіб як криміналізованого та асоціального елементу суспільства. «Переселенец из Луганска избил патриота» (<https://www.048.ua/news/1607175>), «Переселенец из Луганска избил и ограбил пенсионера» (<https://dnipro.depo.ua/rus/dnipro/pereselenets-z-luganska-pobiv-ta-pograbuvav-pensionera-27042016105400>), «Переселенец ограбил 11-летнюю девочку в Сумах» (<https://znaj.ua/ru/content/pereselenec-ograbyt-11-letnyuyu-devochku-v-sumah>) тощо. У ЗМІ свідомо підкреслювалося співвідношення тематики про тимчасово переміщених осіб (з використанням при цьому відповідної відверто образливої лексики та елементів, які від початку були спрямовані на те, щоб слугувати «мовою ненависті» – *східняки, путіновіри*) із досить значущою темою безпеки. Медіа-образ переселенця дуже швидко набув яскравих ознак меншовартісного міноритарія, який зрадив власну країну й тепер приїхав у інші регіони для того, щоб «зайняти робочі місця», «створювати черги», «погіршувати криміногенну ситуацію» тощо.

Медіа приділяли підвищену увагу до кривди, формуючи нові негативні асоціації *переселенець – злочинець, переселенець – зрадник, переселенець – невдаха*, які згодом набули «нових» засобів вираження й не завжди підкорюються прямолінійній логіці.

Російський лінгвіст О. Шмельов у статті «Колоради», «ватники», «укропи». Мова ворожнечі та риторика ненависті» говорить, що найяскравіше «мова ненависті» проявляється при використанні слів та висловів, які у своєму значенні містять негативну оцінку. Причому ці слова можуть бути використані таким чином, що негативна оцінка виявляється не в фокусі уваги,

а надається як щось саме собою зрозуміле, те, що витікає з самої суті справи й не може бути оскарженим (Шмельов, 2014).

Цю думку підтверджує аналіз запорізьких засобів масової інформації, який наводить журналіст та аналітик Н. Виговська у статті «Мова ворожнечі: уроки маніпуляції від запорізьких ЗМІ» для проекту Детектор-медіа (Виговська, 2017). Одним з прикладів стала газета «МПГ», у якій до статті про вовків редактори поставили заголовок «У Пологовському районі біженці – справжні вовки». Сам матеріал жодним чином не стосується переселенців, але заголовок уже піддає вербальній дискримінації тимчасово переміщених осіб. Змінюється семантика, відбувається маніпуляція свідомістю та сприйняттям соціальної групи. Тимчасово переміщені особи були стигматизовані й переведені у категорію осіб, реакція на яких має стереотипний характер.

Подібна поведінка журналістів стимулює до несприйняття та агресії по відношенню до них в українському суспільстві, стереотипізує та демонізує переселенців як певну соціальну групу. І в даному випадку стереотип стає важливим інструментом пропаганди.

На даний час офіційні ЗМІ стали на шлях уникнення стереотипного зображення переселенців та використання «мови ненависті» як засобу пропаганди. Але говорити про остаточне уникнення ворожої риторики ще зарано. Поки що спостерігаються необдуманість та легковажність при висвітленні важливих соціально-політичних питань за умов відсутності чітких кордонів між образливими та нейтральними словами.

Натомість лідерами використання ворожих висловлювань і є ареною для найтяжчих битв за розум та світосприйняття громадськості залишаються соціальні мережі та блоги. Справа не лише у власне словах, а й у контексті та конвенційності їхнього уживання, оскільки «у мережі інтенсивним стає все те, що існує оффлайн» (Van Dijk, 2006). Тобто люди транслюють свої емоції, досвід, самоідентифікацію, уявлення й віру в щось в інтернет, не замислюючись над словами та способами самовираження. Крім того, на думку психологів (Мороз, 2016), ховаючись за екраном, дуже легко говорити образи та транслювати ненависть, робити все те, що в реальному житті здійснити було б важче. Фактично,

користувач сам стає творцем та споживачем інформації, часто не замислюючись над змістом та формами вираження повідомлень, безвідповідально використовуючи «мову ненависті» та формуючи громадську думку.

Саме тому в соціальних мережах і блогах ступінь впливу на мислення є неймовірно високим. Наприклад, у блозі Ігоря Савчука активно використовується ворожа риторика. *«Кремлевские пропагандоны не на шутку активизировались в последнее время. Ставка идет на говносайты и раскрутку их через ботов зрадофилов и полезных идиотов»* (<http://savchuk.live/novaya-strategiya-kremlya-zamaskirovannye-govnosajty-fejky-nabrosy/>). Експресивна лексика з негативним забарвленням («пропагандоны», «зрадофилы», «говносайты») здійснює значущий вплив на сприйняття інформації та формування світоглядних позицій.

Використовуючи соціальні мережі, живі журнали та блоги як канал комунікації, автори часто не розуміють власної ролі у пропагуванні нетерпимості, не відокремлюють факти від коментарів, поширюють неправдиву інформацію та «мову ненависті», тим самим формуючи нові смисли та заперечуючи рівність людей у своїх правах. Конфліктно-нейтральна лексика не привертає такої уваги й не викликає відповідних емоцій, які є необхідними для досягнення результатів тієї чи іншої маніпуляції. Негативна конотація у більшості випадків є тією рушійною силою, яку використовує комунікатор для стигматизації опонента, змішуючи засоби пропаганди та «мови ненависті», формуючи необхідні образи та розколюючи суспільство.

Висновки

Отже, «мова ненависті» є технологією, спрямованою на зміну ціннісних установок різних цільових аудиторій, на формування уявлень як про ворога, так і про співгромадян, які потрапляють під категорії *інший, чужий і незрозумілий*. «Мова ненависті» є своєрідною «м'якою силою» ведення «гібридної війни», що формує певні лінгвокультурні, когнітивно-прагматичні установки, спрямована на очорнення культури та ідеалів учасника протилежного боку конфлікту.

Література

- Вікіпедія. Вільна енциклопедія [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Гібридна_війна.
- Вікіпедія. Вільна енциклопедія [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Мова_ворожнечі.
- Виговская Н. Язык вражды: уроки манипуляции от запорожских СМИ [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://detector.media/infospace/article/127118/2017-06-18-yazyk-vrazhdy-uroki-manipulyatsii-ot-zaporozhskikh-smi/>.
- Jan A.G.M. van Dijk. The Network Society. Social Aspects of New Media. Second edition\ London, 2006//. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.forschungsnetzwerk.at/downloadpub/The_Network_Society-Jan_van_Dijk.pdf.
- Дзялошинский И. М. Образы вражды в российских СМИ : социальные, культурне.ю профессиональные факторы // Российские СМИ : как создается образ врага. Статьи разных лет. М. : Московское бюро по правам человека, 2007, 168 с.
- Ефремова Т. Ф. Новый словарь русского языка. Толково-образовательный : в 2 т. М. : Рус. яз., 2000. 1209 с.; Энциклопедический словарь. 2009. Режим доступу: <https://dic.academic.ru/contents.nsf/es/>.
- Мову ворожнечі містять понад 20% матеріалів ЗМІ невідконтрольного Донбасу – дослідження [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://izbirkom.org.ua/news/zashchita-grazhdanskikh-prav-12/2017/movu-vorozhnechi-mistiat-ponad-20-materialiv-zmi-nepidkontrolnogo-donbasu-doslidzhennia/>.
- Клемперер В. Язык Третьего рейха. Записная книжка филолога. Пер. с нем. А. Б. Григорьева. М. : Прогресс-Традиция, 1998. 384 с.
- Пашков М.. РОСІЙСЬКА ІНФОРМАЦІЙНА ЕКСПАНСІЯ: УКРАЇНСЬКИЙ ПЛАНЦДАРМ [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://razumkov.org.ua/uploads/article/2017_Information_Warfare_ukr.pdf.
- Мороз О. Какие конфликты возникают внутри социальных медиа? [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://postnauka.ru/video/68876>.
- Почепцов Г. Г. Информационные войны. М. : Рефл-бук, К. : Ваклер, 2000. 576 с. <http://savchuk.live/novaya-strategiya-kremlya-zamaskirovannye-govnosajty-fejky-nabrosy/>.
- Словник української мови : в 11 т. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. К. : Наукова думка, 1970–1980.Т. 2. С. 63.
- Толковый словарь русского языка / Под ред. Д. Н. Ушакова. М. : Гос. ин-т «Сов. энцикл.» ОГИЗ; Гос. изд-во иностр. и нац. слов., 1935–1940. (4 т.)
- Шмелев А. «Колорады», «ватники», «укропы». Язык вражды и риторика ненависти. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.pravmir.ru/koloradyi-vatniki-ukropyi-yazyk-vrazhdyi-i-ritorika-nenavisti/>.
-

УДК 81'23

**«ЯЗЫК НЕНАВИСТИ»
КАК ЛИНГВИСТИЧЕСКИЙ МАРКЕР
«ГИБРИДНОЙ ВОЙНЫ»**

Галина Прищепа

аспирант,

Национальная академия Службы безопасности Украины,
ул. М. Максимовича, 22, Киев, Украина, 03022
prishchepagalina10@gmail.com

АННОТАЦИЯ

В статье рассмотрены проблемы лингвопсихологического влияния новых медиа на сознание аудитории с помощью изменения сути информации и языка ее передачи, делается попытка объяснения гибридной войны с точки зрения функционирования в языковой системе, изучение причин возникновения и специфических особенностей использования в новых медиа «языка вражды» в контексте украинско-российского конфликта и дискриминации временно перемещенных лиц, объяснение «языка вражды» как технологии ведения гибридной войны.

Отмечается, что на фоне военного конфликта на Востоке Украины гибридная война приобретает признаки концентричности и диффузности. «Язык вражды» в свою очередь направлен на смену базовых фрагментов национальных картин мира представителей общественности на концептуальные структуры страны-агрессора.

С оккупацией Крыма и началом войны на Донбассе в формулирование понятия и раскрытие сущности явления hate speech произошли важные дискурсивные изменения. События 2014 года изменили психолингвистическую и лингвокультурную парадигму «языка вражды». Это отразилось и на темах материалов в средствах массовой информации, и на содержании и способах использования враждебных высказываний, провокаций и т.д. «Язык вражды» стал одним из технологий и лингвистическим маркером так называемой «гибридной войны», когда образ оппонента лишается человеческих качеств и наделяется абсолютно не свойственным человеку поведением, рушатся способы идентификации личности по отношению к социальной группе, которые приводят к изменению самоидентификации. Создаются представления о моральной неполноценности, криминальности и негативном влиянии на общество, формируются определенные лингвокультурные,

когнітивно-прагматическіе установки, направленніе на очернение культуры и идеалов участника противоположной стороны конфликта.

Ключевые слова: гибридная война, язык ненависти, переселенцы, новые медиа, сознание, эмоции, коммуникация.

Для цитаты:

Прищепа Г. «Язык ненависти» как лингвистический маркер «гибридной войны». *Психолінгвістика. Психолінгвістика. Psycholinguistics*. 2017. Вып. 22 (2). С. 98–112 [на укр. языке].

UDC 81'23

**«HATE SPEECH» AS A LINGUISTIC MARKER
OF A HYBRID WAR**

Galina Pryshchepa

post-graduate,

National Academy of Security Service of Ukraine,

22 M. Maksymovycha Str., Kyiv, Ukraine, 03022

prishchepagalina10@gmail.com

ABSTRACT

The following material is an attempt to prove linguistic and psychological influence of new media on the consciousness of the audience by changing the nature of the information and the language of its transmission, to explain the phenomenon of hybrid war from the point of view of functioning in the language system, study of the causes of occurrence and use hate speech in new media in a comprehensive manner in the context of the Ukrainian-Russian war, to explain «hate speech» is a kind of «soft power» of «hybrid warfare». In addition temporarily displaced persons have experienced considerable discrimination, in particular through the «hate speech» usage towards ethnical, race, social, cultural and religious groups, against the background of the events occurred in the East of Ukraine and on the occupied territory of the Crimea.

Against the background of the events occurred in the East of Ukraine and on the occupied territory of the Crimea hybrid war acquires consecutive signs and diffuseness.

«Hate speech» is precisely aimed at replacing the basic fragments of national world pictures of public members with the conceptual structures of the aggressor country.

The important discursive changes have occurred since the occupation of the Crimea and the beginning of the war in the Donbas region. The events of 2014 year have changed psycholinguistic, linguocultural paradigm of «hate speech». This had an impact both on the media topics and on the content and usage of hostile expressions, provocations etc. «Hate speech» has become one of the technologies and a linguistic marker of so-called «hybrid war», when the opponent's image is deprived of human traits and is vested with absolutely non-human behavior; ways of personal identity according to social group are destroyed, that leads to self-identification change. The image of moral inferiority, criminality and negative impact on society is created; a certain linguistic and cultural, cognitive and pragmatic attitudes are formed, being aimed at denigration of opponent's culture and ideals.

Key words: hybrid war, language of hatred, immigrants, new media, consciousness, emotions, communication.

For citation:

Pryshchepa, G. (2017). «Mova nenavysti» yak lingvistychnyj marker «gibrydnoyi vijny» [«Hate speech» as a linguistic marker of a hybrid war]. *Psyholingvistyka – Psycholinguistics*, 22 (2), 98–112 [in Ukrainian].

References

- Wikipedia. Vilna entsyklopediia [Wikipedia. Free Encyclopedia]*. Access mode: https://uk.wikipedia.org/wiki/Гібридна_війна.
- Wikipedia. Vilna entsyklopediia [Wikipedia. Free Encyclopedia]*. Access mode: https://uk.wikipedia.org/wiki/Мова_ворожнечі.
- Vyhovska, N. *Yazyk vrazhdyi: uroky manipuliatsyy ot zaporozhskykh SMY [Hate speech: lessons of manipulation from the media of Zaporozhye]*. Access mode: <http://detector.media/infospace/article/127118/2017-06-18-yazyk-vrazhdy-uroki-manipulyatsii-ot-zaporozhskikh-smi/>.
- Jan A.G.M. van Dijk. *The Network Society. Social Aspects of New Media*. Second edition\ London, 2006//. Access mode: http://www.forschungsnetzwerk.at/downloadpub/The_Network_Society-Jan_van_Dijk.pdf.
- Dzialoshynskiy, Y. M. (2007). *Obrazyi vrazhdyi v rossyiskykh SMY: sotsyalnyie, kulturne i professyonalnyie faktoryi // Rossyiskye SMY: kak sozdaetsia obraz vraha. Staty raznyikh let [Images of hostility in the Russian media: social, cultural and professional factors // Russian media: how to create the image of the enemy. Articles of different years]*. Moskva: Moscow Bureau for Human Rights, 168 p. [in Russian].

- Efremova, T. F. (2000). Novyi slovar russkoho yazyika. Tolkovo-obrazovatelnyi [New Dictionary of Russian]. Moskva: Rus. leng., 1209 p.; Encyclopaedic dictionary, 2009. Access mode: <https://dic.academic.ru/contents.nsf/es/>.
- Movu vorozhnechi mistiat ponad 20% materialiv ZMI nepidkontrolnoho Donbasu – doslidzhennia [Hate speech contains more than 20% of non-controlling Donbass mass media – research]*. Access mode: <https://izbirkom.org.ua/news/zashchita-grazhdanskikh-prav-12/2017/movu-vorozhnechi-mistiat-ponad-20-materialiv-zmi-nepidkontrolnogo-donbasu-doslidzhennia/>.
- Klemperer, V. (1998). Yazyik Treteho reikha. Zapysnaia knyzhka fyoloha [Language of the Third Reich. Notebook of a philologist. Translation from German A.B. Hrygorieva]. Moskva: Progress-Traditsiya [in Russian].
- Pashkov, M. *ROSIISKA INFORMATSIINA EKSPANSIJA: UKRAINSKYI PLATSDARM [RUSSIAN INFORMATION EXPANSION: UKRAINIAN PLACTSARD]*. Access mode: http://razumkov.org.ua/uploads/article/2017_Information_Warfare_ukr.pdf.
- Moroz, O. *Kakye konfyktyi voznikaiut vnutyri sotsyalnykh medya? [What conflicts arise within social media?]*. Access mode: <https://postnauka.ru/video/68876>.
- Pochepstov, H. H. (2000). *Ynformatsyonnyie voiny [Information wars]*. Moskva: Refl-beech; Kyiv: Wackler, 576 p. [in Russian]. <http://savchuk.live/novaya-strategyya-kremlya-zamaskirovannye-govnosajty-fejky-nabrosy/>.
- Slovyk ukraïnskoi movy: v 11 tt. (1970–1980) / AN URSR. Instytut movoznavstva; za red. I. K. Bilodida [Dictionary of the Ukrainian language: in 11 vols. / Academy of Sciences of the USSR. Institute of Linguistics; for ed. I. K. Whitehead]. Kyiv: Scientific Opinion. V. 2. [in Ukrainian].
- Tolkovyï slovar russkoho yazyika (1935–1940) [Dictionary of the Russian language]. D.N. Ushakov (Eds.). (Vols 1–4). Moskva: Gos. in-t «Soviet encycl.»; OGIZ; Gos. publishing house inostr. and nat. words. [in Russian].
- Shmelev, A. «Koloradyi», «vatnyky», «ukropyi». *Yazyik vrazhdyi y rytoryka nenavysty [«Colorado beetles», «quilted jackets», «dill». Hate speech and rhetoric of hatred]*. Access mode: <http://www.pravmir.ru/koloradyi-vatniki-ukropyi-yazyik-vrazhdyi-i-ritorika-nenavisti/>.

Подано до редакції 10.05.2017
Рецензовано 18.06.2017
Прийнято до друку 02.11.2017
